

FELLESSKAP

og arbeid med leik- og
læringsmiljø

Årdalstangen, 2.1.2020

Plan for møtet

- Litt om meg og min jobb
- Lovverk
- Førebygging - suksessfaktorar i læringsmiljø
- Forståing om fellesskap
- Forståing om mobbing

- Korleis kartlegge miljøet vårt/undersøke

- Når mobbing vert avdekket – kva då?

Mobbeombodet i Vestland

Bruk mobbeombodet slik:

Førebygging

- informasjon
- samtale med elevar
- møtting på foreldremøte (ulike tema)
- møtting med skuletilsette

Undertøying

- støtte
- informasjon om reiar, plan og ventningar
- rettleiar
- meklar

Oppfølging

- støtte
- rettleiar

Mari-Kristine Morberg

Lovverk

Opplæringslova

kap. 9A (+ kap. 13)

Barnekonvensjonen

To ting du syns er spesielt
bra med lovverket? 9A

Ein ting du syns er
vanskeleg i lovverket? 9A

Førebygge mobbing, skape gode læringsmiljø - Oppsummering:

For gruppa;

Bli kjende! (barn-barn, barn-vaksen, vaksen-vaksen)

Gjer noko i lag! (med mange forskjellige om du kan)

Sett grenser – og vis dei!

For ditt barn;

- Øv på empati, sjølvhevding og problemløysing

SOGN OG FJORDANE
FYLKESKOMMUNE

Før vi går vidare...

Vi blir litt meir kjende 😊

5 min

**Fortel om ein styrke du brukar i lag med
ungane på SFO?**

**Kva skulle du ønske at du/de på SFO kunne
meir om?**

SOGN OG FJORDANE
FYLKESKOMMUNE

Fellesnemnarar i gode læringsmiljø

(NOVA-rapporten «Skolers arbeid med psykososialt arbeid»)

Suksessfaktorar i gode miljø tek opp i seg:

Åtferdsregulering (standard, stadfesting, regulering)

Relasjonar (barn-barn, barn-vaksen, vaksen-vaksen)

Felleskap (bli sett, invitert, bedt om råd, meistre, funksjon, samarbeid)

- Gode miljø «tek alt» og veit om «blinde flekkar» og «harde nøtter»

**Dei tre viktigaste sosiale
ferdigheitene vi brukar i
fellesskap:**

Empati

Sjølvhending

Problemløysing

Øving gjer meister!

Trygge barn i trygge miljø

Vurdere gruppa sine behov

- Fellesskap
- Relasjonar
- Åtferdsregulering

Vurdere barnets behov

- Empati
- Sjølvhending
- Problemløysing

Korleis dosere?

Korleis få til systematikk?

Foreldremøtet

engasjerte foreldre, meningsfull tidsbruk, forpliktende samarbeid

Maximum halve møtet (bhg)

- Planar og organisering
- Forventningar
- Informasjon
- Prosjekt
- Helse (fysisk og psykisk)
- Val

Minimum halve møtet (heim)

- Fellesskap, korleis
- Relasjonar, korleis
- Åtferdsregulering, korleis
- Digital dømmekraft, kva veit vi...eigentleg?
- Korleis forstå og møte mobbing?
- Drøfting; kva gjer du når...
- Bli kjende

SETT & HØYRT

Barnehagen/skulen seier

- *Takk for at du seier dette! Dette skal vi undersøke. Kan vi snakkast att om to dagar? Då veit vi litt meir...kanskje både om situasjonen og i alle fall om prosessen vidare.*

SETT & HØYRT

Barnehagen/skulen seier

- *Takk for at du seier dette! Dette skal vi undersøke. Kan vi snakkast att om to dagar? Då veit vi litt meir...kanskje både om situasjonen og i alle fall om prosessen vidare.*

Foreldre høyrer

- *Vi tek deg på alvor. Det er kjempeviktig det de fortel. Vi treng dine opplevingar i lag med våre, for vi ser ikkje alt. Vi samarbeider om dette.*

SETT & HØYRT

Barnehagen/skulen seier

- *Takk for at du seier dette! Dette skal vi undersøke. Kan vi snakkast att om to dagar? Då veit vi litt meir...kanskje både om situasjonen og i alle fall om prosessen vidare.*
- *Vi skriv referat frå møtet, og vi vil gjerne at de skal lese gjennom det vi har skrive før vi sender det ut og lagrar det.*

Foreldre høyrer

- *Vi tek deg på alvor. Det er kjempeviktig det de fortel. Vi treng dine opplevingar i lag med våre, for vi ser ikkje alt. Vi samarbeider om dette.*

SETT & HØYRT

Barnehagen/skulen seier

- *Takk for at du seier dette! Dette skal vi undersøke. Kan vi snakkast att om to dagar? Då veit vi litt meir...kanskje både om situasjonen og i alle fall om prosessen vidare.*
- *Vi skriv referat frå møtet, og vi vil gjerne at de skal lese gjennom det vi har skrive før vi sender det ut og lagrar det.*

Foreldre høyrer

- *Vi tek deg på alvor. Det er kjempeviktig det de fortel. Vi treng dine opplevingar i lag med våre, for vi ser ikkje alt. Vi samarbeider om dette.*
- *Vi er medvite at den som skriv referat i møte ikkje alltid klarar å fange opp alt som vert sagt, og vi er medvite at vi opplever ting ulikt. Det respekterer vi. Vi ønskjer difor å sikre at referatet vert mest mogleg*

SETT & HØYRT

Barnehagen/skulen seier

- *Takk for at du seier dette! Dette skal vi undersøke. Kan vi snakkast att om to dagar? Då veit vi litt meir...kanskje både om situasjonen og i alle fall om prosessen vidare.*
- *Vi skriv referat frå møtet, og vi vil gjerne at de skal lese gjennom det vi har skrive før vi sender det ut og lagrar det.*
- *Og så har vi 24 andre barn som vi òg skal ta omsyn til...*

Foreldre høyrer

- *Vi tek deg på alvor. Det er kjempeviktig det de fortel. Vi treng dine opplevingar i lag med våre, for vi ser ikkje alt. Vi samarbeider om dette.*
- *Vi er medvite at den som skriv referat i møte ikkje alltid klarar å fange opp alt som vert sagt, og vi er medvite at vi opplever ting ulikt. Det respekterer vi. Vi ønskjer difor å sikre at referatet vert mest mogleg*

SETT & HØYRT

Barnehagen/skulen seier

- *Takk for at du seier dette! Dette skal vi undersøke. Kan vi snakkast att om to dagar? Då veit vi litt meir...kanskje både om situasjonen og i alle fall om prosessen vidare.*
- *Vi skriv referat frå møtet, og vi vil gjerne at de skal lese gjennom det vi har skrive før vi sender det ut og lagrar det.*
- *Og så har vi 24 andre barn som vi òg skal ta omsyn til...*

Foreldre høyrer

- *Vi tek deg på alvor. Det er kjempeviktig det de fortel. Vi treng dine opplevingar i lag med våre, for vi ser ikkje alt. Vi samarbeider om dette.*
- *Vi er medvite at den som skriv referat i møte ikkje alltid klarar å fange opp alt som vert sagt, og vi er medvite at vi opplever ting ulikt. Det respekterer vi. Vi ønskjer difor å sikre at referatet vert mest mogleg*
- *No begynner de å bli urimelege og kravstore*

SETT & HØYRT

Barnehagen/skulen seier

- *Takk for at du seier dette! Dette skal vi undersøke. Kan vi snakkast att om to dagar? Då veit vi litt meir...kanskje både om situasjonen og i alle fall om prosessen vidare.*
- *Vi skriv referat frå møtet, og vi vil gjerne at de skal lese gjennom det vi har skrive før vi sender det ut og lagrar det.*
- *Og så har vi 24 andre barn som vi òg skal ta omsyn til...*
- *Kva ser de er Ola sine behov? Kva tenkjer Ola sjølv er viktig for han?*

Foreldre høyrer

- *Vi tek deg på alvor. Det er kjempeviktig det de fortel. Vi treng dine opplevingar i lag med våre, for vi ser ikkje alt. Vi samarbeider om dette.*
- *Vi er medvite at den som skriv referat i møte ikkje alltid klarar å fange opp alt som vert sagt, og vi er medvite at vi opplever ting ulikt. Det respekterer vi. Vi ønskjer difor å sikre at referatet vert mest mogleg*
- *No begynner de å bli urimelege og kravstore*
- *Vi ønskjer å samarbeide med dykk. Vi anerkjenner dykkar rolle som foreldre. Vi vil Ola vel.*

Ulike fellesskap

Å høyre til er eit av behova våre

Sosiale kodar oppstår og påverkar

Roller og alliansar i gruppa oppstår

Fellesskapet stiller forventning

Kven stiller forventning til MEG?

Vi treng fleire og trygge

fellesskap!

SOGN OG FJORDANE
FYLKESKOMMUNE

Dette kan få oss til å gjere mykje for å
kjenne på fellesskap...

Det kan òg få oss til å ty til ekstreme
handlingar for å bli sett eller høyrte

**Lengselen
etter å
høyre til**

**Frykta
for å
stå utanfor**

SOGN OG FJORDANE
FYLKESKOMMUNE

Eitt eller fleire fellesskap? Posisjon i fellesskapet

Kan posisjonering i eit fellesskap utløyse aggressivitet og skape utrygghet?

Barnet i fellesskapet treng å kjenne at det hører til

Kva vil det seie å høyre til?

- bli sett
- bli smilt til
- bli *telt med*
- få delta i samtale
- få meine noko
- få medverke i leiken/oppgåva
- få vise kjensler
- få vite
- få invitasjon (bursdag, spel...)
- dele opplevingar, dele informasjon, dele matpakke...
- bli bedt om råd
- få trøyste
- få hjelpe til
- ta i mot hjelp

Å ikkje høyre til blir kanskje då det motsette?

Å ikkje høyre til

- er smertefullt
- er skamfullt
- gjer ein deprimert
- får ein til å tru at ein er dårlegare enn andre
- får ein til å gjere rare ting
- livet blir vanskeleg
- jakter på innpass...kor som helst

SOGN OG FJORDANE
FYLKESKOMMUNE

GI BARN FLEIRE TRYGGE FELLESSKAP!
...og involvere foreldre i dette arbeidet 😊

Korleis gjere noko i lag? (fellesskap)

- Interessebasert aktivitet
- Planlegge tur/oppleving
- Eingongsoppdrag
- Faste ting, gjøremål
- Prosjekt
- Kvardagsoppdrag
- Spele saman
- Skape noko i lag
- Bruke vaksne

Korleis bli kjende? (relasjonar)

- Skape treffpunkt (der fleire møter)
- Øve på å lytte
- Øve på å seie meininga si
- Trene på å snakke om interessante ting (FUEL-box)
- Løyse oppgåver i lag
- Fortelje om seg sjølv
- Vise tillit
- Ta vare på tida
- Få velje mellom

Korleis få til felles køyrereglar? (åtferdsregulering)

- Snakke høgt om det i fredstid
- Bli einig om ein standard
- Åtferd har ei årsak
- Gi tilbakemelding til kvarandre, SIÅ kvarandre 😊

Varme og
krevjande
vaksne

Kva kan vi gjere for det einskilde barnet i fellesskapet

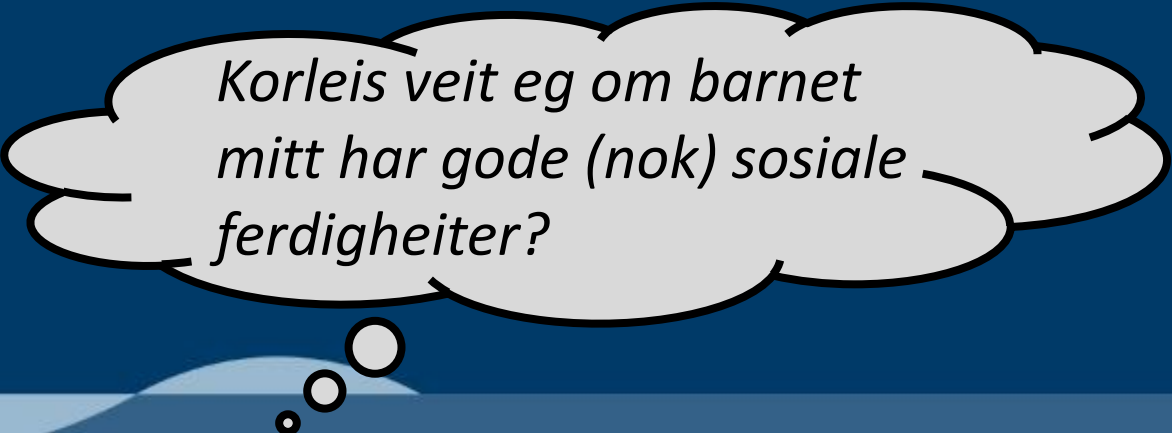
Individuelle behov – vi vaksne må sjå og dekke dei

Utvikling av følgjande 3 sosiale ferdigheiter:

Empati - respondere omsorgsfullt, forstå at mobbing gjer vondt

Sjølvhending – stå opp for seg sjølv (og andre), respondere effektivt på mobbing

Problemløysing – løyser sosiale konflikhtar på ein konstruktiv måte

*Korleis veit eg om barnet
mitt har gode (nok) sosiale
ferdigheiter?*

For det einskilde barnet

– øve på sosial kompetanse

Øve empati

Nysgjerrige og lyttande vaksen utan peikefinger

Få setje ord på eigne tankar og kjensler

Ta den andre sitt perspektiv og sjå andre sine behov

Trøyste eller hjelpe andre til å ha det betre

Snakke om og vise respekt for at vi er ulike og løyser utfordringar/problem ulikt,

Vise venlege handlingar og hjelpsamheit

Øve sjølvhevding

Å behalde roen

Handtere sterke kjensler

Ignorere

Å seie «ja» og «nei»

Å lære å tole å stå opp for seg sjølv

Øve problemløysing

Vise problemløysing og snakke om det

Utfordre mentalt

Gruppetrening:

1. «Kva viss...» (døme)
...fysisk mobbing?
...verbal mobbing?
...relasjonell mobbing?

2. Samtale

3. Vise/få fram mogleg respons + konsekvens

4. Rollespel barnas val av respons

Kva er mobbing?

«Mobbing er fysiske eller sosiale **negative handlinger** som utføres **gjentatte ganger over tid** av en person eller flere sammen, og som er rettes **mot en som ikke kan forsvare seg** i den aktuelle situasjonen.

(Erling Roland, 2014)

«Mobbing av barn er **handlinger** fra voksne og/eller barn som **hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning.**»

(Lund, Helgeland & Kovac, 2017)

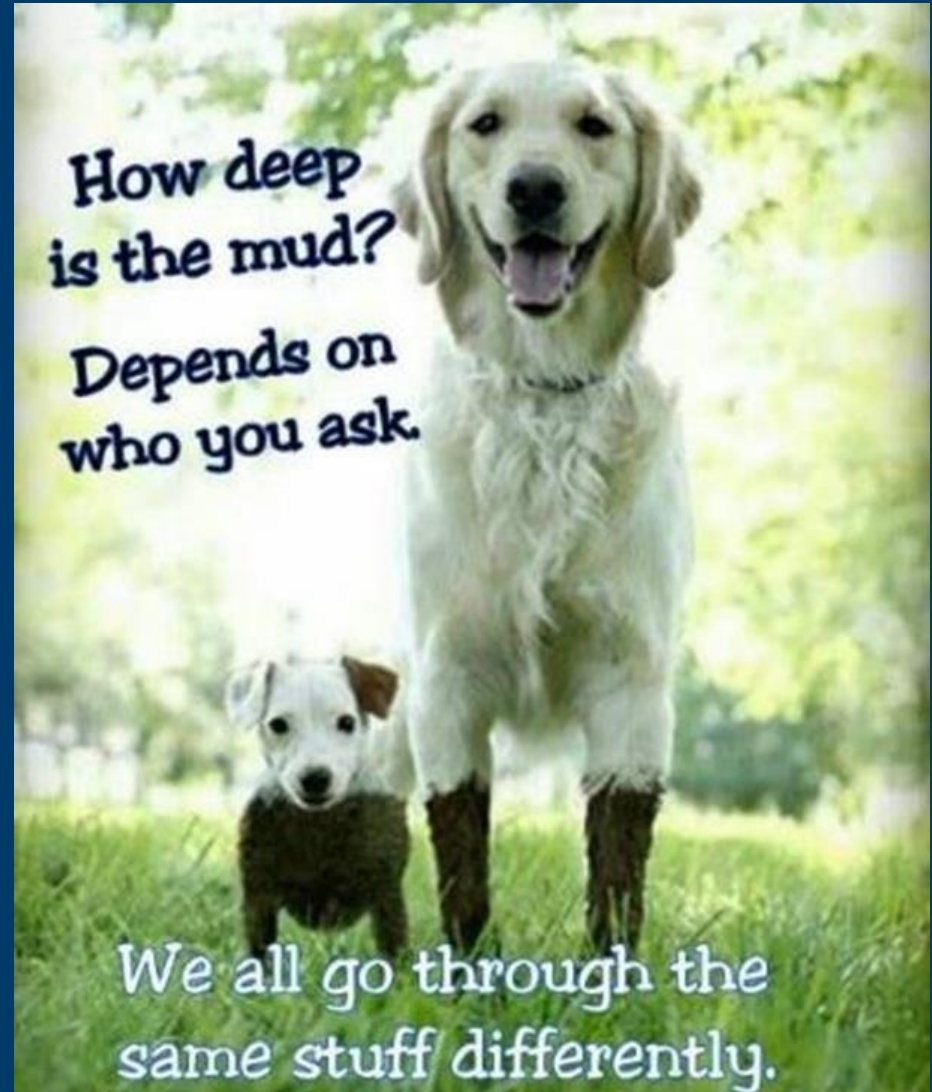

Krenking

«Må ikkje born og ungdom lære seg å tole litt?»

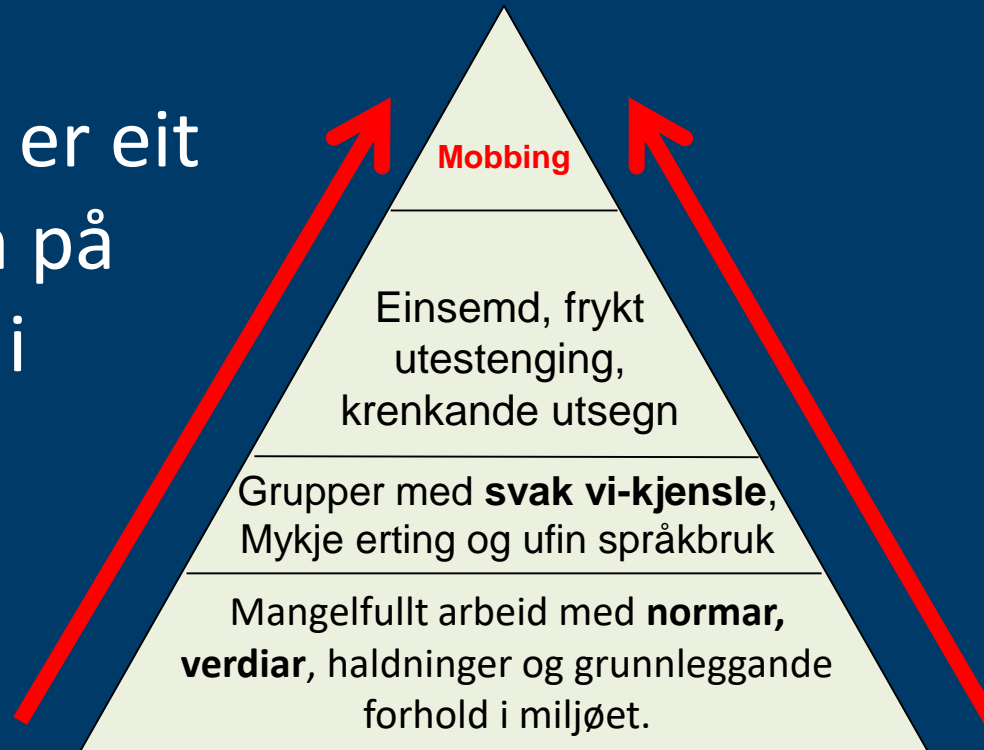
Krenking skjer medvite og umedvite

Når ein opplever fleire krenkinga, vert det utrygt og ein blir sårbar

Gruppeperspektiv

Mobbing er eit
symptom på
(u)kultur i
miljøet

Mobbing, erting eller konflikt?

Vanlig konflikt	Mobbing
Likeverdige parter eller venner	Ubalanse i styrkeforhold / ikke venner
Skjer av og til	Gjentatte negative handlinger (i et mønster)
Tilfeldig	Med hensikt / planlagt
Ikke så alvorlig	Alvorlig, trusler om fysisk eller emosjonell skade, ekskludering fra lek, truet tilhørighetsfølelse
Samme emosjonelle reaksjoner	Sterk emosjonell reaksjon fra offer, ikke fra mobber
Søker ikke makt/oppmerksomhet	Søker makt, kontroll, materielle ting
Prøver ikke å oppnå noe	Forsøker å få makt eller ev. materielle ting (leker osv.)
Dårlig samvittighet – tar etter hvert ansvar	Ingen anger, skylder på offeret
Eventuelt problemløsning (ønske om)	Ingen forsøk på problemløsning

Kva skal du sjå etter?

Din EIGEN tolkning!

- › Hierarkiet
- › Forakt
- › Eksklusjonsangst
- › Einsame elevar
- › «Eg vil helst jobbe åleine»
kan bety kontroll på eigen
avvising
- › Komme seint, komme tidleg
- › Fråvær

SOGN OG FJORDANE
FYLKESKOMMUNE

Kva kan vere symptom på utestenging eller mobbing ?

3 min

Er symptom på mobbing synleg?

Endra åtferd;

blir inneslutta eller utagerande

blir stille

smilet forsvinn (i lag med kvardagsleg tøys, song, dans)

trekk seg vekk frå dei andre barna

vil gjere oppgåver åleine

avviser andre barn

ønskjer auka merksemd frå dei vaksne

vil ikkje i barnehagen/skulen

unngår skulevegen

blir sint, slår

blir oftare lei seg, kan gråte meir

tåler mindre, reagerer sterkare på motstand

Fysiske symptom

vondt i magen

hovudpine

dårleg nattesøvn

sengevæting

kvalme og/eller oppkast

dårlegare matlyst

øydelagde ting, t.d. klede eller utstyr

blåmerke og/eller sår, ofte uforklarlege

Psykiske symptom

konsentrasjonsvanskar

depresjon

angst

spiseforstyrring

Er vondsinna åtferd synleg?

Uthenging

Baksnakking og spreiking av løgner

Vold og fysiske overgrep

Øydelegging og steling av ting

Trugslar og tulletrugslar

Ironi, sarkasme

Stemmeleie og herming

Kroppsspråk (slutte rekkene når ein kommer/indirekte stengje for)

Slutte å prate når ein elev kommer til

Kallenamn som er negativt meint

Kjefting, gi ordre eller bestemme (utan å sleppe andre til)

Stadig negativ omtale, kommentarar og erting

Systematisk avvising eller stryking av ein som internettven

Krenkande meldingar på sosiale medium

Variantar av utestenging; blir ikkje ringt til/kontakta medan andre samlast

Negative blikk

Ressurskontrollteori

Dei prososiale oppnår ressursar gjennom å utøve sosial dugleik, ha positiv innstilling til venskap og ha lite konflikt med andre. Skårer høgt på status.

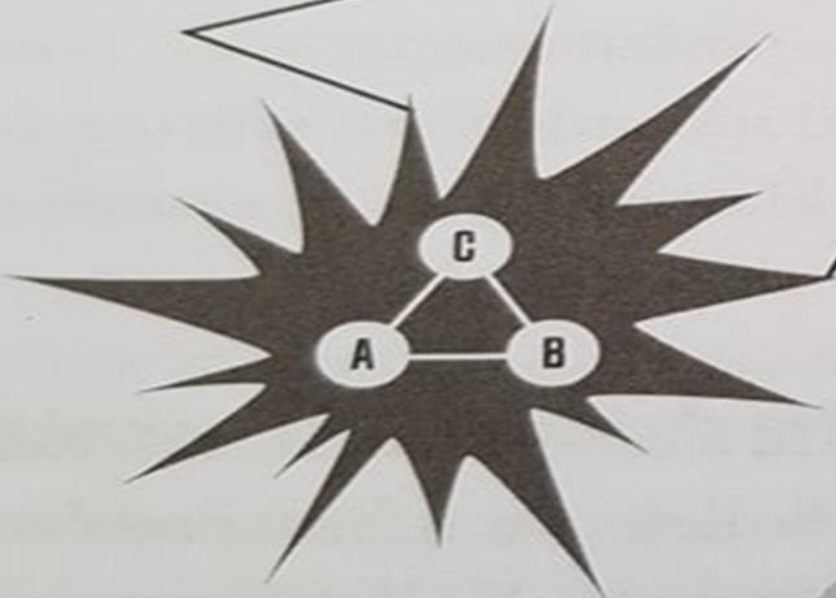
Dei negative manglar sosial dugleik og har vanskar med å etablere venskap og halde på vener. Er ofte i konflikt. Får tak i ressursar, men har låg status blant andre barn.

Dei bistrategiske har både prososial dugleik og negative handlingar, har normalt gode relasjonar til vaksne og har vener. Dei brukar negative handlingar direkte og skjult. Får tak i ressursar, høg status blant andre barn.

Ikkje-kontrollere oppfattast som sosialt passive. Får ikkje tak i ressursar. Prega av risiko for å bli utestengd med påfølgjande einsemd.

Autoriteter

FORRELDRE

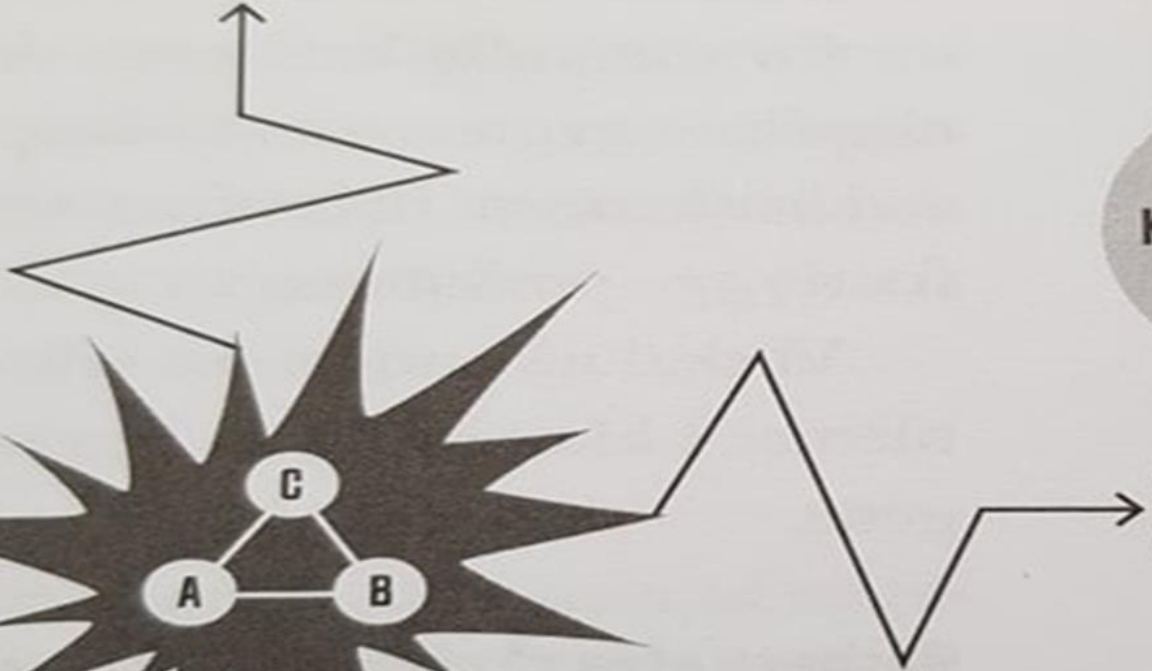
Subkultur

Hoffet

Konstruktive

Sårbare og stigmatiserte

Passive

Aggressivitet → tilfeldige sårbare

U
F
S
S
F
P

Seksuell orientering! (risiko bitile/nomotile > risiko heterotile)

Aggressivitet? (plagarane skil seg betydeleg frå andre, viktigaste årsaken)

Aggresjon

- ein emosjon
- naturleg, er i oss alle
- held oss i live
- kan vise seg fysisk, verbal eller mental
- er ikkje vald, men kan lede til det
- kan vere ein konsekvens av frustrasjon, mangel på søvn og næring og av fysisk ubehag
- kan òg løysast ut av sterkt ønskje om makt...

Ulike typar aggressivitet

Reaktiv aggressivitet

- Hindring
- Frustrasjon/nedverdiggande
- Emosjon; aggresjon
- Kognitivt samanbrot
- Negativ handling

Proaktiv aggressivitet

- Handling motivert av belønning
- Proaktiv = Personen **tek initiativ**
- Deltek i meir eller mindre grad
- Får belønning/unngår tap av gode

Barn som viser ulike typer aggressivitet

Barn som viser **reaktiv** aggressivitet

- Synleg
- Let seg lett provosere
- Låg frustrasjonsterskel
- «Overtolkar», ofte på fiendtleg måte
- Grensesetjing blir tolka negativt
- Blir ofte avvist av jamgamle
- Kan både vere den som mobbar og den som blir mobba

Barn som viser **proaktiv** aggressivitet

- Er ikkje så synleg
- Er god på å lese sosiale kodar og setje i gang prosessar i gruppa
- Ofte status blant jamgamle
- Kombinerer ofte aggresjon og prososial åtferd (åtferd som er positiv, konstruktiv og hjelpande)
- Godt likt av vaksne
- Tek initiativ til t.d. utestenging, ryktespreiing, maktdominans

Modell som syner korleis mobbing utviklar seg.

Basert på modell av Keith Sullivan, omsett til norsk av Erlend Moen (2014).

Ikkje permanente
rollar

Korleis følgje med og kartlegge leikemiljøet

1. Samtalar (bussturen)
2. Observasjon (kven finn saman, språk, kven bestemmer leiken og rollane, kven kjem sist...)
3. Sosiogram (sentrum og periferi)
4. Relasjonskartlegging (barn-barn + barn-vaksen)
5. Refleksjonar på teamet

1. Samtalar (bussturen)

Vaksen og barn i samtale

Skape ein leiksituasjon / turførebuing

Bilete av alle barn og tilsette på avdelinga

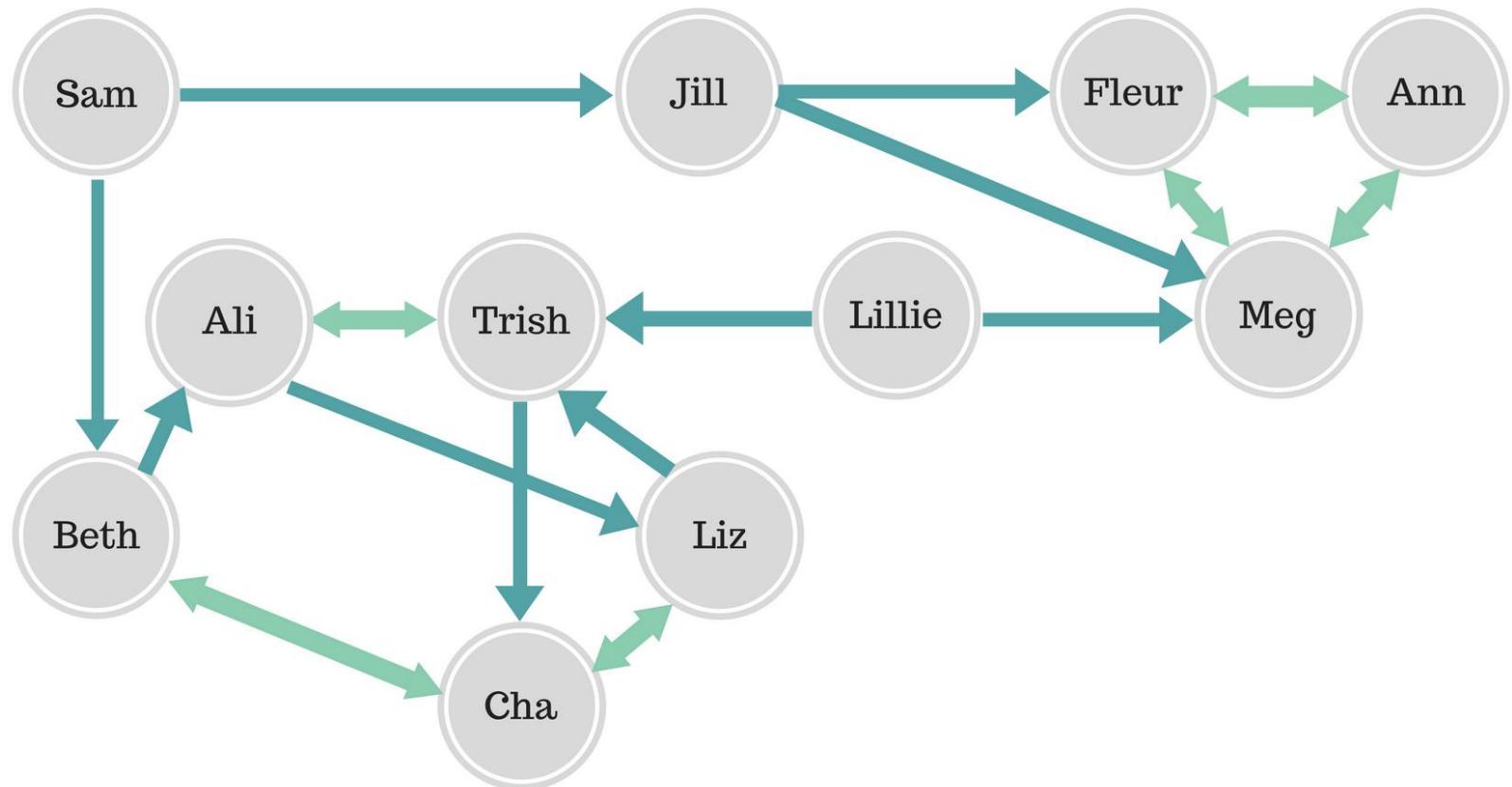
Oppgåva: Du får ta med deg to eller tre born pluss ein vaksen. Plukk ut dei du vil ha med

Når alle barna har gjennomført dette, får ein fram eit bilete som kan indikere det sosiale samspelet

Måndag	Tysdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
	Per (samf) Språk i klassen		Marianne (mus) Språk i klassen	
Anne (gym) Språk i klassen				Marianne (friminutt) Kven gjer kva/kva skjer
	Lena (KH) Kven oppsøker kven/samarb	Marianne (matpause, langfri) Blikk		Lena Kven tek kontakt med kven
Per (friminutt) Blikk			Per (busstur) Kven snakker til kven	
	Anne (friminutt) Kven gjer kva/kva skjer			

3. Sosiogram (sentrum og periferi)

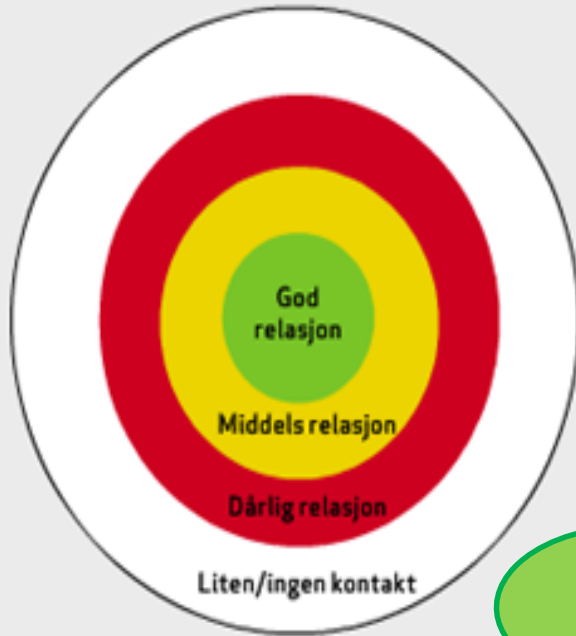
4. Relasjonskartlegging (voksen-barn)

God relasjon	Middels relasjon	Dårlig relasjon	?
Ane			
Bendik			
Cecilie			
	Didrik		
Farah			
		Tine	
			Rikke
Oliver			
	Jacob		

Handlingsplan: Alle skal på grønn sone!

Relasjonskartlegging: Lærer/assistent - elev

Relasjonskartlegging: Team/klasse

Lærer/assistent	Stig	Karl	Per	Åse
Marianne	Green	Green	Green	Green
Peter	Red	Red	Yellow	Green
Hanne	White	Yellow	White	White
Marcus	Red	Red	Yellow	Red
Madelene	Green	Yellow	Yellow	Yellow
Sander	Yellow	Green	Red	Yellow

FIG. 2

Kan vi involvere barna i slik vurdering/kartlegging?

5. Refleksjonar på teamet

Ser vi det same?

Sårbare barn?

Einskilde barn sine behov?

Gruppa sine behov?

Foreldre sine behov?

Kva treng vi av ressursar?

Om mobbing vert avdekt

1. Handsam det som mobbing (og det vert ikkje lettare om de ventar)
2. Planlegg og set i verk
3. Bruk tid

3 fokusområder:

Stopp mobbing!

Ivareta den som har blitt utsett for mobbing!

Snu miljøet i klassen/gruppa!

Gevinstar for dei som mobbar	Tiltak for å handtere mobbing (retta mot dei som mobbar)
Tilhøyr	Skape nytt fellesskap/tilhøyr
Makt	Opplæring i bruk vs misbruk av makt
Viser at ein kan kodane i miljøet	Omdefinere kodane, skape nye kodar
Unngår konfrontasjonar	Konfrontere, og vise at det går bra
Mindre ansvar, ansvaret pulveriserast	Ansvarleggjere
Rettferdiggjerung av mobbing	Vise og reflektere over kva som skjer + konsekvensar av å halde fram slik
Umenneskeleggjering	Skape relasjon

5 punkt for å stoppe mobbing

1. Samtale med den som har vore utsett for mobbing (diskret, «vi veit...», prosess)
2. Samtale med foreldra til mobbeofferet (respektfullt, læraren har regien, prosess)
3. Samtale med plagarane (isolert, «vi veit...», ansvarleggjer, lytte, still krav, prosess)
4. Grppesamtale med plagarane (repetisjon, prosess)
5. Samtale med foreldre til plagarane

Kven skal gjere denne jobben?

Treng vi meir ressursar?

Nok tilsette?

Rektor/leiar sine oppgåver?

Nok kompetanse på huset?

Nok tid?

Miljøterapeutar aktuelt som tilsett i skulen/SFO?

Barnevernspedagogar aktuelt som tilsett i skulen/SFO?

PPT, kva kan dei gjere? Kor går deira grenser?

Beredskapsteam/innsatsteam, er det noko for oss?

Bør skulen/kommunen ha sitt eige (mobbe)ombod?

Kjelder

Mobbeadferd i barnehagen (2017, E. Idsøe og P. Roland)

Mobbingens psykologi (2014, Erling Roland)

Stemmer i mobbesaker (Roland)

Skolers arbeid med elevenes psykososiale miljø (rapport)

SNU-metoden (2018, E. Roland)

Slik stopper vi mobbing (2014, E. Moen)

Snakkommobbing.no

Læringsmiljøsenderet www.laringsmiljosenteret.uis.no

Skoleproffene (2016, Forandringsfabrikken forlag)

SOGN OG FJORDANE
FYLKESKOMMUNE

Tips? Råd? Spørsmål?

Telefon: 91879092